

Kangasala

Kulttuuripyräys

**Kangasalan varhaiskasvatuksen,
perusopetuksen ja lukion
kulttuurikasvatussuunnitelma**

Sisällys

JOHDANTO	2
MITÄ ON KULTTUURIKASVATUS?	4
KULTTUURIPYRÄYKSEN TAVOITTEET JA MERKITYS	5
LAPSILLE/NUORILLE	5
OPETTAJALLE/VARHAISKASVATTAJALLE	6
HUOLTAJILLE.....	6
KULTTUURITOIMIJOILLE/-INSTITUUTIOILLE	6
ARVOT	7
KANGASALAN KAUPUNGIN KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMAN PÄÄPERIAATTEET	8
SISÄLTÖ JA TAVOITTEET	9
VARHAISKASVATUS.....	9
Alle 3-vuotiaat: musiikki / kuvataide / sanataide	9
4-vuotiaat: Nukketeatteri	10
5-vuotiaat: Esittävä taide.....	10
6-vuotiaat: Sirkus	10
PERUSOPETUS	11
1. vuosiluokka: Kuvataide ja kirjastovierailu	11
2. vuosiluokka: Kuvataide (sarjakuva).....	11
3. vuosiluokka: Kotiseutu	12
4. vuosiluokka: Sirkustaide & tiedonhaku	12
5. vuosiluokka: Musiikki ja/tai tanssi.....	13
6. vuosiluokka: Kirjallisuus ja sanataide + teatteri-/elokuvaesitys	13
7. vuosiluokka: Mediakasvatus ja tiedonhaku	13
8. vuosiluokka: Musiikki	14
9. vuosiluokka: Kotimainen kirjallisuus ja draama	14
LUKIO	14
1. vuosikurssi: Kuvataide ja tiedonhaku	14
2. vuosikurssi: Näyttämötaide	15
Erityisryhmät	15
LINKKEJÄ.....	17
Lähteet	17

JOHDANTO

-Pienestä linnusta
uljas kotka
oksalle ylimmälle-

Lapsen kasvua ja oppimista edistävä
turvallinen ja monipuolinen
varhaiskasvatus ja opetus
kesäpäivän pitäjässä

Kangasalan kunnan kulttuuriohjelman 2009 - 2013 "Innostuksessa on taikaa" yhtenä kärkihankkeena oli lasten ja nuorten kulttuuripalveluiden kehittäminen, jonka tavoitteena oli koulujen ja päiväkotien kulttuurikasvatuksen tukeminen kulttuuripolku -tyyppisen ohjelman avulla. Kulttuurikasvatussuunnitelma on olennainen osa koko kunnan kulttuuriohjelmaa. Tavoitteena on edistää kulttuuritoimintaa ja sen myötä kuntalaisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Ensimmäinen kulttuurikasvatussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2016. Kangasalan kulttuurikasvatussuunnitelma "Kulttuuripyräys" on osa kaupungin varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmia. Monialaisessa oppimiskokonaisuudessa sovittua aihetta käsitellään usean eri oppiaineen näkökulmasta. Kulttuurikasvatussuunnitelman sisällöt voidaan luontevasti yhdistää monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen. Opetussuunnitelmien mukaisesti monipuolisten oppimisympäristöjen kehittämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tässä taide- ja kulttuuritoimijoilla on paljon annettavaa.

Kokemuksia Kangasalan kulttuurikasvatussuunnitelma "Kulttuuripyräyksen" soveltamisesta käytäntöön on kertynyt lähes kolme lukuvuotta. Kokemukset ovat olleet pääosin positiivisia. Palautetta kentältä on kerätty joka keväisellä arviointikyselyllä. Vähitellen suunnitelman sisältämät tavoitteet ja sisällöt ovat tulleet tutuiksi toistuessaan vuosittain samanlaisina, vaikka toteutustavat ovatkin hieman vaihdelleet. Sisältöjen tarkoituksena on tukea ja täydentää opetusta ja kasvatusta sekä integroitua koulun ja varhaiskasvatuksen arvoihin, sisältöihin ja tavoitteisiin. Jatkossa on huolehdittava, että suunnitelman sisältämä kulttuuri- ja taidetoiminta saadaan entistä paremmin luontevaksi osaksi kasvatus- ja opetustyön arkea.

Erityisen tyytyväisiä on oltu siihen, että suunnitelman toteuttaminen takaa koko ikäluokalle saman kulttuurikokemuksen. Voitaneen siis todeta, että suunnitelman tavoite saada jokaiselle lapselle ja nuorelle omakohtainen kokemus taiteesta ja kulttuurista säännöllisesti on toteutunut. Tärkeää on ollut, että lapset ja nuoret ovat päässeet nauttimaan kulttuurielämyksistä ja taiteesta sekä kokijoina että tekijöinä. Tavoitteena on ollut antaa lapsille/nuorille onnistumisen kokemuksia, iloa, virkistystä ja uusia elämyksiä. Samalla on tullut harjoiteltua vuorovaikutustaitoja ja ryhmässä toimimista. Myös erilaiset oppimisympäristöt ovat tulleet tutuiksi.

Kulttuuritoiminnan toteuttaminen on myös ilahduttavasti lisännyt yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Kaupungin varhaiskasvatus-, opetus- ja kulttuuripalvelujen yhteistyön tiivistymisen lisäksi on syntynyt verkostoja kaupungin ulkopuolisiin kulttuuri- ja taidepalvelujen tuottajiin. Kulttuurikasvatustyöryhmä "Kukas" jatkaa toimintaansa suunnitelman mukaisen kulttuuritoiminnan koordinoijana.

Kolmen toimintavuoden aikana Kangasalasta on tullut kaupunki ja sen brändi on uudistunut. Nämä muutokset vaativat suunnitelman päivittämistä tähän päivään. On myös tärkeää luoda kulttuurikasvatuksen polku varhaiskasvatuksesta aina lukioon saakka. Päivitettyyn suunnitelmaan onkin sisällytetty myös lukiossa toteutettavat kulttuuritavoitteet ja -sisällöt. Päivitetty suunnitelma otetaan käyttöön 1.8.2019.

Kulttuuri- ja taidekasvatus sytyttävät kipinöitä, joilla on vaikutuksia elinikäisiin tottumuksiin. Ne auttavat lapsia ja nuoria löytämään taiteen ja kulttuuripalvelujen ilon. Niiden avulla löytyy myös kanavia itseilmaisuuksiin, kuulluksi tulemiseen ja onnistumisiin.

Kangasalla 12.8.2019

Kati Halonen
hyvinvointijohtaja

KUKAS-TYÖRYHMÄ

Päivitys keväällä 2019:

Järvinen Heini	lehtori, lukio
Kangas, Johanna	museolehtori, Kangasala-talo/Kimmo Pyykkö –taidemuseo
Kettunen-Niemi, Niina	varhaiskasvatuksen suunnittelija, draamakasvatus
Lehtinen Marika	aineenopettaja, yläkoulu, kuvataide
Mattila, Marja	opetuskoordinaattori, opetus
Pihlaja Annika	kirjastovirkailija, kirjasto
Rannanheimo Pekka	luokanopettaja, alakoulu
Tiilikka, Marjo	päiväkodinopettaja, varhaiskasvatus
Tiitola, Noorit	kulttuurikoordinaattori, kulttuuri

MITÄ ON KULTTUURIKASVATUS?

Kulttuurikasvatussuunnitelma tukee varhaiskasvatussuunnitelman sekä esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien mukaisia laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueita ja antaa siten keinoja toteuttaa laaja-alaisen oppimisen periaatteita kaikessa opetuksessa. Laaja-alaisella osaamisella tarkoitetaan tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostamaa kokonaisuutta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja tilanteen edellyttämällä tavalla. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Se vahvistuu vähitellen oppimisen polun aikana eri tiedon- ja taidonaloihin liittyvässä opiskelussa sekä arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa. Laaja-alaisen osaamisen tarve korostuu ympäröivän maailman muuttuessa. Laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ovat ajattelu ja oppimaan oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen, työelämätaidot ja yrittäjyys sekä osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen.

Valmisteilla olevan lukion opetussuunnitelman perusteissa laaja-alaisella osaamisella on lukiokoulutusta eheyttävä tehtävä. Laaja-alainen osaaminen käsittää opiskelijan hyvään yleissivistykseen ja hyväksi ihmiseksi kasvamiseen, kestävä tulevaisuuden rakentamiseen sekä jatko-opinto-, työelämä- ja kansainvälisyysvalmiuksiin tarvittavien tietojen ja taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon muodostaman kokonaisuuden. Yhtenä lukion laaja-alaisen osaamisen alueena on globaali- ja kulttuuriosaaminen.

Jokainen lukio on yhteisö, jossa monista kieli-, katsomus- ja uskontotaustoista tulevilla ihmisillä on mahdollisuus tunnistaa ja pohtia yhteisiä hyvän elämän arvoja ja periaatteita sekä oppia yhteistyöhön. Lukiossa kannustetaan keskinäiseen välittämiseen ja huolenpitoon. Luovuutta, aloitteellisuutta, rehellisyyttä ja sisua arvostetaan. Inhimillinen ja kulttuurinen moninaisuus nähdään rikkautena ja luovuuden lähteenä. Kulttuuriperintöjä vahvistetaan välittämällä, arvioimalla ja uudistamalla niihin liittyvää tietoa ja osaamista.

Kasvatuksen ja opetuksen kulttuuritehtävänä on edistää monipuolista kulttuurista osaamista ja kulttuuriperinnön arvostamista sekä tukea lapsia ja nuoria oman kulttuuri-identiteetin ja kulttuurisen pääoman rakentamisessa. Heitä ohjataan ympäristön kulttuuristen merkitysten tunnistamiseen ja arvostamiseen sekä oman kulttuuri-identiteetin ja myönteisen ympäristösuhteen rakentamiseen. He oppivat tuntemaan ja arvostamaan elinympäristöään ja sen kulttuuriperintöä sekä omia sosiaalisia, kulttuurisia, uskonnollisia, katsomuksellisia ja kielellisiä juuriaan. Heitä ohjataan näkemään kulttuurinen moninaisuus lähtökohtaisesti myönteisenä voimavarana. He saavat mahdollisuuksia kokea ja tulkita taidetta, kulttuuria ja kulttuuriperintöä. He oppivat myös välittämään, muokkaamaan ja luomaan kulttuuria ja perinteitä sekä huomaamaan niiden merkityksen hyvinvoinnille.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on työkalu kulttuuri-, taide- ja kulttuuriperintökasvatuksen toteuttamiseen kaupungissa osana varhaiskasvatusta ja opetusta. Se laaditaan ja sitä toteutetaan varhaiskasvatuksen, koulujen ja kulttuuri- ja taidealan toimijoiden yhteistyönä. Se pohjaa kaupungin omaan kulttuuritarjontaan ja kulttuuriperintöön sekä lasten ja nuorten omaehtoiseen toimintaan.

Kulttuurikasvatussuunnitelma on kasvatus- ja opetushenkilökunnan työväline kulttuurikasvatuksen toteuttamiseen osana opetussuunnitelman mukaista opetusta.

"Kulttuurin kokemisen kautta on luontevaa työstää asioita, jotka tietopainotteisessa kouluarjessa jäivät usein vähälle huomiolle, mutta jotka merkittävästi lisäävät hyvinvointia ja edistävät oppimista. Ne syventävät minkä tahansa aineen oppimista, vahvistavat oppilaan itsetuntemusta, tarjoavat uusia, innostavia ilmaisukeinoja ja rohkaisevat sosiaaliseen kanssakäymiseen."

(Kulttuurin käsikirja opettajille, Helsingin kaupunki)

KULTTUURIPYRÄYKSEN TAVOITTEET JA MERKITYS

Opetuksen, varhaiskasvatuksen ja kaupungin kulttuuripalvelujen yhteistyönä laatimalla tavoitteellisella kulttuurikasvatussuunnitelmalla on merkitystä niin lapsille, nuorille, opettajille, varhaiskasvattajille, perheille, kaupungin kulttuuritoimijoille kuin koko paikalliselle yhteisölle.

Kulttuurinen identiteetti on kasvun voimavara.

Taide ja kulttuuri ovat osa ihmiseksi kasvamista. Mahdollisuus kokea kulttuuria kokonaisvaltaisesti ja omakohtaisesti on tärkeä osa tätä kasvamista. Kulttuuripyraryksen tavoitteena on saada jokaiselle lapselle ja nuorelle omakohtainen kokemus taiteesta ja kulttuurista säännöllisesti.

Elämysten mahdollistaminen, onnistumisen tai haltioitumisen tunteen kokeminen, sallivan ja rohkaisevan ilmapiirin synnyttäminen ovat merkityksellisiä lapsen ja nuoren kasvuun. Aikuisella tulisi myös olla herkkyyttä tarttua lasten ideoihin ja taitoa johdattaa ne yhteiseksi toiminnaksi, tällöin lapsi/nuori kokee tullessa kuulluksi. Kulttuurikokemukset voidaan tehdä näkyväksi esimerkiksi kuvilla, videoilla, blogeilla tai muilla mahdollisilla tavoilla.

Kulttuuripyraryksen tavoitteet varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa ovat selkeitä; ne toistuvat ikäkausittain ja niiden rakenteet ja toimintatavat tulevat tutuiksi.

LAPSILLE/NUORILLE

Lapsille ja nuorille yhteinen kulttuurikasvatussuunnitelma takaa mahdollisuuden nauttia tasaveroisesti paikallisista kulttuuripalveluista ja taiteesta varhaisista ikävuosista lähtien aina perusopetuksen loppuun saakka. Osan kaupunkimme nuorista tämä tavoittaa vielä lukio-opinnoissa. Kulttuurikasvatukseen osallistuminen on mahdollista kaikille, sillä toiminta järjestetään osana varhaiskasvatusta ja opetusta. Lapset ja nuoret pääsevät nauttimaan kulttuurielämyksistä ja taiteesta sekä kokijoina että tekijöinä.

Kulttuuri ja taide luovat edellytyksiä lasten ja nuorten psykologisen ja sosiaalisen pääoman kehittymiselle. Taidelähtöinen toiminta ja luovat menetelmät tukevat lapsen ja nuoren itseilmaisua, itsetuntemuksen, tunnetaitojen, positiivisen minäkuvan ja itseluottamuksen kehittymistä. Taide tarjoaa ns. symbolisen suojan, jonka avulla lapsen/nuoren on mahdollista käsitellä haastavampiakin tunteita ja kokemuksia. Kulttuurikasvatukseen sisältyy tutustua ja osallistuessa lapsi/nuori voi löytää omia vahvuuksiaan, rajojaan, vielä piilossa olevia taitoja ja valmiuksia. Tavoitteena on, että taiteen ja kulttuurin parissa jokainen lapsi ja nuori saisi onnistumisen kokemuksia, iloa, virkistystä sekä uusia elämyksiä.

Kulttuurikasvatukseen osallistuminen on merkityksellistä myös luokkayhteisön ja ryhmäytymisen kannalta. Työpajoissa ja erilaisiin taiteenlajeihin tutustuttaessa tehdään ryhmitöitä ja harjoitellaan monenlaisia vuorovaikutustaitoja, ja siten opitaan ryhmässä toimimista niin yksilönä kuin ryhmän jäsenenä. Lapsilla ja nuorilla on tarve olla ja jakaa asioita yhdessä. Lapsia ja nuoria rohkaistaan ikätasosta riippuen leikkimiseen, mielikuvituksen käyttämiseen, tarinointiin, merkitysten tuottamiseen, tunnekokemuksen ja mielipiteen ilmaisuun sekä luovaan, kyselevään ja kriittiseen ajatteluun.

Kulttuuripyrarys tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden tutustua varhaiskasvatuksen ja koulupolun aikana monenlaisiin koulujen, esikoulujen ja varhaiskasvatustilaköiden ulkopuolisiin oppimisympäristöihin, kulttuurin ja taiteen tiloihin, useisiin taiteenlajeihin ja taiteen ammattilaisiin. Lapsella ja nuorella on tarve tulla nähdyksi ja kuulluksi myös muunakin kuin koululaisena ja oppijana. Uusissa tiloissa ja tilanteissa lapset ja nuoret voivat tuoda esiin toisenlaista osaamista ja kyvykkyyttä, kuin mitä rooli vaikkapa koulussa sallii. Avoimet oppimisympäristöt voivat tarjota erilaisia mahdollisuuksia toiminnalliseen, kokemukselliseen, elämykselliseen oppimiseen, tutkivaan tai ilmiölähtöiseen oppimiseen.

OPETTAJALLE/VARHAISKASVATAJALLE

Kulttuuripyryäksen sisällöt tukevat ja täydentävät opetusta ja integroituvat koulun ja varhaiskasvatuksen arvoihin, sisältöihin ja tavoitteisiin. Kulttuurikasvatussuunnitelmassa korostuvat perinteiset oppiainerajat ja taiteenrajat ylittävä sisältö ja laaja-alainen osaaminen.

Suunnitelma tarjoaa opettajalle/varhaiskasvattajalle työkalun toteuttaa kulttuurikasvatusta omassa työssään. Kulttuurikasvatussuunnitelma sisältää valmiiksi mietittyjä ja aikataulutettuja sisältöjä sekä tukimateriaalia. Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteisiin ja toiminnan järjestämiseen on sitoutunut sekä varhaiskasvatus, perus- ja lukio-opetus että kulttuuripalvelut.

Suunnitelman avulla pyritään tarjoamaan kouluille ja varhaiskasvatustyksiköille tietoa kulttuuri- ja taideinstituutioiden tarjonnasta sekä taidelähtöisistä ja luovista oppimismenetelmistä. Verkostoituminen kulttuuritoimijoiden kanssa on usein myös antoisaa: ideoita on helpompi vaihtaa ja asiantuntijuutta jakaa, kun toimijat ovat tutustuneet toisiinsa.

Uudet oppimisympäristöt, vierailut koulun ja varhaiskasvatustyksikön ulkopuolella tai oman ryhmän tarkkaileminen tarjoavat opettajalle/varhaiskasvattajalle uusia näkökulmia oman ryhmän toimintaan ja lasten/nuorten tarpeisiin ja kykyihin.

HUOLTAJILLE

Kulttuurikasvatussuunnitelmalla on merkitystä myös perheille. Kulttuurikasvatuksen kautta kaupungin kulttuuripalvelut tulevat tutummiksi kotona. Taiteella ja kulttuurilla on paljon hyvinvointivaikutuksia. Lapset ja nuoret voivat innostaa myös aikuisia kulttuurin pariin, taiteen ja kulttuurin harrastajiksi ja tekijöiksi.

KULTTUURITOIMIJOILLE/-INSTITUUTIOILLE

Kulttuurikasvatussuunnitelmalla on suuri merkitys myös varhaiskasvatuksen ja kouluverkon ulkopuolisille toimijoille, paikallisille kulttuuri-instituutioille, kulttuuriyhdistyksille sekä itsenäisille ammatinharjoittajille, kuten taiteilijoille ja taidekasvattajille.

Kulttuurikasvatussuunnitelma lisää kulttuuri- ja taidealojen suunnitelmallista yhteistyötä varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa. Suunnittelun ja toiminnan käynnistyessä verkostoituminen ja yhdessä tekeminen helpottuvat, kun erilaiset toimintamallit ja käytännöt tulevat tutummiksi. Kulttuuritoimijoille on merkityksellistä kehittää toimintaa ja palveluita asiakkaiden tarpeista ja toiveista käsin, sekä olla tuottamassa ja tukemassa lasten ja nuorten omaa kulttuuria ja taidetta.

Kulttuuri-instituutioille kulttuurikasvatussuunnitelma merkitsee taiteen ja kulttuurin saavutettavuuden sekä palveluiden tunnettuuden lisääntymistä. Kulttuurisuunnitelman avulla voidaan vaikuttaa tulevan yleisöpohjan laajenemiseen. Kulttuuri-instituutiot voivat suunnitella paremmin kulttuuripalveluita ja opetukseen sekä varhaiskasvatukseen suunnattuja kokonaisuuksia opettajilta ja lapsilta saadun palautteen ja ideoiden pohjalta. Laaduntarkkailun ja toiminnan arvioinnin tueksi on mahdollista kehittää palautejärjestelmä.

Kulttuurikasvatussuunnitelmalla on kaupungissa työllistävä vaikutus. Taiteilijoita ja taidekasvattajia voidaan työllistää lasten ja nuorten työpajojen ja esim. opettajille ja varhaiskasvattajille suunnattujen koulutusten ohjaajina.

ARVOT

Kangasalan kaupungin varhaiskasvatuksen ja opetustoimen kehittämissuunnitelmassa 2014 - 2020 "Lapsesta nuoreksi ehyellä polulla" on yhteisesti sovittu varhaiskasvatuksen ja opetustoimen arvot. Kangasalan kulttuurikasvatusohjelman arvot pohjautuvat näihin arvoihin. Niitä on myös pohdittu yhdessä varhaiskasvatuksen ja koulujen kulttuurivastaavien kanssa yhteisessä tilaisuudessa lokakuussa 2015.

EETTISYYS JA VASTUULLISUUS	<ul style="list-style-type: none"> •Kulttuuri kuuluu kaikille •Lähikulttuuri on merkityksellistä •Erilaisuus on rikkautta
YHTEISÖLLISYYS AITO TEKEMINEN YHDESSÄ KOHTAAMINEN	<ul style="list-style-type: none"> •Lapsen ja nuoren onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä •Jokainen lapsi ja nuori pääsee osallistumaan omalla panoksellaan •Taide tuo hyvinvointia •Perheiden osalliseksi yhteiseen tekemiseen •Ilmapiiri on turvallinen ja hyväksyvä
OIKEUDENMUKAISUUS	<ul style="list-style-type: none"> •Taide luo tasa-arvoa
ELINIKÄINEN OPPIMINEN	<ul style="list-style-type: none"> •Kulttuuriperinnöllä on suuri merkitys •Taiteen kautta oppii •Lapsilla ja nuorilla on oikeus osallisuuteen •Lasten ja nuorten kulttuuri on merkityksellistä
LUOVUUS	<ul style="list-style-type: none"> •Lapsille ja nuorille mahdollistetaan elämyksellisyys ja kokemuksellisuus •Kaikilla on taito kehittää ja luoda uutta •Aina voi tehdä toisin: innovatiivisuus, oivaltaminen

KANGASALAN KAUPUNGIN KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMAN PÄÄPERIAATTEET

1. **Mitä?** Tarjotaan lapsille ja nuorille laadukkaita kulttuurikokemuksia, jossa huomioitu varhaiskasvatussuunnitelma, opetussuunnitelmat, paikallisuus, toiveet ja resurssit.
2. **Miksi?** Lapsille ja nuorille annetaan tasa-arvoinen ja tasaveroinen kulttuurikokemus varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen puitteissa päiväkodista tai koulusta riippumatta.
  - a. Itse tekemällä, jolloin oma luovuus ja taiteellisuus ovat pääosassa ja/tai
  - b. toisia katsomalla ja kuuntelemalla, jolloin saa mallia ja oppia ammattilaisilta.
3. **Miten?** Toimintaa järjestetään ohjatusti:
  - a. oppilaitosten ja varhaiskasvatussyksiköiden sisällä, jolloin ohjaus oman henkilökunnan voimin ja/tai
  - b. oppilaitosten ja varhaiskasvatussyksiköiden sisällä ulkopuolisten voimin niin, että taiteilijat tulevat kouluille ja päiväkodeihin ja/tai
  - c. oppilaitosten ulkopuolella eli teatterissa, museossa tms.
4. **Materiaalit:** Kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisen apuna on materiaalipankki.
5. **Koulutus:** Henkilökunnalle järjestetään perehdytystä ja koulutusta esim. työpajojen vetämiseen resurssien mukaan.
6. **Käytännön toteutus:** Kulttuurikasvatustyöryhmä tekee vuosittaisen toteuttamissuunnitelman. Kouluilla ja päiväkodeilla on nimetyt kulttuuriyhdyshenkilöt, jotka koordinoivat kulttuurityötä. Koulujen ja päiväkotien henkilökunta huolehtii kulttuurikasvatussuunnitelman toteuttamisesta.
7. **Yhteistyö** eri kulttuuritoimijoiden kanssa: Tehdään tiivistä yhteistyötä erityisesti paikallisten eri taiteenalojen ammattilaisten kanssa.
8. **Rahoitus:** Kulttuurikasvatussuunnitelman mukainen toiminta rahoitetaan varhaiskasvatuksen, opetustoimen ja kulttuuritoimen käyttötalousarvion mukaisesti.
9. **Kulttuurikasvatussuunnitelma löytyy Kangasalan kaupungin nettisivuilta**

SISÄLTÖ JA TAVOITTEET

Kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteena on taata lapsille ja nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet kulttuurikasvatukseen. Suunnitelma on jaettu ikäkausittain. Kulttuurikasvatus integroituu laajasti eri oppimiskokonaisuuksiin ja yksiköiden toimintakulttuuriin, mutta sen tavoitteellistaminen ja suunnitelmallisuus ovat tärkeässä roolissa, jotta jokainen lapsi ja nuori pääsisi osalliseksi kulttuurikasvatuksesta. Suunnitelma on jatkumo, joka lähtee lapsen omasta ympäristöstä ja laajenee iän ja taitojen karttuessa omien projektien toteuttamiseen.

Kulttuurikasvatussuunnitelman sisältö on rakennettu sellaiseksi, että se täydentyy ja muokkautuu resurssien, tarjonnan ja palautteen perusteella.

Suunnitelma tarjoaa yhteisen kulttuurikokemuksen seuraaville ikäluokille:

5-vuotiaat: esittävä taide

1. lk: toiminnallinen taidemuseo- ja kirjastovierailu

3. lk: kotiseutu

5. lk: musiikki ja/tai tanssi

7. lk: elokuva ja mediakasvatus sekä kirjastovierailu

Lukion 1. vuosikurssi: taidemuseovierailu

Muille ikäluokille on tarjolla kulttuuritapahtumia, välineistöä ja materiaalia kulttuurikasvatuksen tueksi. Materiaalin pohjalta kasvattajat ohjaavat mahdollisuuksien mukaan lapsia ja nuoria asetettujen tavoitteiden suuntaisesti.

VARHAISKASVATUS

ALLE 3-VUOTIAAT: MUSIIKKI / KUVATAIDE / SANATAIDE

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lasta kannustetaan omaehtoiseen ilmaisuun. - Lapselle tarjotaan taiteellisia kokemuksia eri tilanteissa (lorut, runot, tanssi, laulut yms.). - Lapsi tutustuu sanataiteeseen, kirjoihin ja tarinoihin. - Lapsi tutkii ympäristöään esteettisestä näkökulmasta.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapsi osallistuu ryhmän oman esityksen tekemiseen. - Lapsi saa kokemuksia yleisönä olemisesta. - Lapsiryhmän opetuksessa hyödynnetään eri taiteenaloja, erityisesti musiikkia ja kuvataiteita. Erityisesti kiinnitetään huomiota varhaiskasvatustyksikön omiin perinteisiin ja juhliin.
---	---

4-VUOTIAAT: NUKKETEATTERI

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapselle mahdollistetaan omaehtoinen taiteellinen toiminta sekä häntä tuetaan taiteellisessa ilmaisussa ja kulttuurin eri muotojen toteuttamisessa. - Lapselle tarjotaan kokemuksia ja elämyksiä yleisönä olemisesta omassa ryhmässä ja yksikössä. - Lapsi on mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa (osallisuus) kulttuurista prosessia ainakin oman ryhmän ja yksikön sisällä.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapsi tutustuu nukketeatteriin taidemuotona. - Lapselle mahdollistetaan nukketeatterin tekeminen yksin tai ryhmässä.
---	--

5-VUOTIAAT: ESITTÄVÄ TAIDE

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapsi tutustuu lähiympäristön taide- ja kulttuuritarjontaan. - Lapselle tarjotaan kokemuksia yleisönä olemisesta ulkopuolisen esittäjän tapahtumassa.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapsi vierailee eri kulttuurikohteissa. - Lapselle tarjotaan taidekokemus Kangasala-talossa (esitys on suunnattu koko ikäryhmälle).
--	---

6-VUOTIAAT: SIRKUS

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lasta kannustetaan hankkimaan eri taiteen- ja kulttuurialoja hyödyntäviä omaehtoisia kokemuksia. - Lapsi saa olla mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kulttuurista prosessia yksikön ulkopuolisille tahoille: esim. vanhemmille, isovanhemmille, lähikoululle tai läheiselle palvelukodille. - Lapsi osallistuu ainakin yhteen laajempaan, eri taide- ja taitoaineita integroivaan, lapsilähtöiseen prosessiin.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lapsi osallistuu yhdessä muiden kanssa sirkusesityksen valmistamiseen.
---	--

PERUSOPETUS

1. VUOSILUOKKA: KUVATAIDE JA KIRJASTOVIERAILU

TOIMINNALLINEN TAIDEMUSEOVIERAILU

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu oman lähialueen taidemuseoon, sen eri näyttelyihin - Museotoiminta ja kuvataide tulevat tutuksi ja arkiseksi asiaksi oppilaalle. - Museopedagogisena tavoitteena on innostaa oppilasta keskustelemaan ja tekemään omia tulkintojaan taiteesta. - Oppilasta kannustetaan tekemään ja tuottamaan taidetta, esimerkiksi koulussa tai kotona näyttelykäynnin jälkeen.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Toiminnallisella opastuksella oppilas tutustuu Kimmo Pyykkö -taidemuseon pysyvään näyttelyyn ja/tai ajankohtaiseen vaihtuvaan näyttelyyn. - Taidemuseovierailun osana voi olla työpajatyöskentelyä.
---	---

TOIMINNALLINEN KIRJASTOVIERAILU: "TERVETULOA KIRJASTOON!"

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu omaan lähikirjastoon tai kirjastoautoon. - Oppilas osaa käyttää kirjaston palveluita.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas saa kirjastokortin ja oppii sen käyttöä sekä yleistä kirjastokäyttäytymistä. - Oppilas tutustuu kirjaston aineistoon ja automatiikkaan ja pääsee nauttimaan lukelämyksestä runon tai sadunpätkän muodossa. - Lisäksi oppilas voi tutustua opastetulla kierroksella pääkirjastoon taidemuseovierailun yhteydessä.
---	--

2. VUOSILUOKKA: KUVATAIDE (SARJAKUVA)

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu sarjakuvan kieleen ja kielioppiin. - Oppilas oppii sarjakuvakerronnan peruskäsitteet (ruutu, kuvakoko, puhekuplat, merkit ja symbolit).	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas luo oman sarjakuvahahmon ja piirtää sarjakuvastripin.
---	---

3. VUOSILUOKKA: KOTISEUTU

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilaalle esitellään oman lähiseudun ja kaupungin historiallisesti ja kulttuurisesti merkittäviä kohteita elämyksellisen toiminnan kautta.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu omaan rakennettuun lähiympäristöön ja luontoon. - Oppilas tutustuu ActionTrack -sovellukseen tehdyn radan avulla Kangasalan kulttuuriperintökohteisiin sekä tarvittaessa tuottaa koulukohtaisesti lisää materiaalia sovellukseen.
--	--

4. VUOSILUOKKA: SIRKUSTAIDE & TIEDONHAKU

YHTEISÖLLINEN / SOSIAALINEN SIRKUS

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu sirkustaiteeseen ja sirkuksen eri lajeihin. - Oppilaan motorisia ja sosiaalisia taitoja edistetään sosiaalisen sirkuksen toimintavoilla. - Oppilas saa voimaannuttavia elämyksiä.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas osallistuu yhdessä muiden kanssa sirkusesityksen valmistamiseen.
---	--

TOIMINNALLINEN KIRJASTOVIERAILU: MITEN LÖYTÄÄ?

<p>Tavoitteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu kirjastoluokitukseen ja asiasanoihin. - Oppilas oppii hyödyntämään kirjastoluokkia, asiasanoja, aakkosjärjestystä sekä PIKI-verkkokirjastoa kirjastoaineiston löytämisessä.	<p>Sisältö:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu lähikirjastossa tai pääkirjastossa aineiston ja leikkimielisen tekemisen avulla luokitukseen ja asiasanoihin sekä kerta koulussa opittua aakkosjärjestystä. - Oppilas opettelee löytämään kirjastosta nuortenosastolta kauno- ja tietokirjoja sekä tutustuu PIKI-verkkokirjaston hakuun. - Oppilas voi hyödyntää tehtävien teossa mobiililaitteita ja sopivia sovelluksia.
---	---

5. VUOSILUOKKA: MUSIIKKI JA/TAI TANSSI

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas saa monipuolisesti elämyksiä musiikista ja/tai tanssista kokemisen ja tekemisen kautta.	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas osallistuu konserttiin. - Oppilas saa tanssiopetusta ja osallistuu tanssipajaan.
--	--

6. VUOSILUOKKA: KIRJALLISUUS JA SANATAIDE + TEATTERI-/ELOKUVAESITYS

Tavoitteet: <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas syventyy näytelmä- ja/tai elokuvakäsikirjoitukseen.	Sisältö: <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas osallistuu teatteri- ja/tai elokuvaesitykseen. - Oppilas kirjoittaa oman käsikirjoituksen, josta rakennetaan esitys.
--	--

7. VUOSILUOKKA: MEDIAKASVATUS JA TIEDONHAKU

ELOKUVA JA MEDIAKASVATUS

Tavoite: <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu elokuvan eri ilmaisukeinoihin ja lajityyppeihin – tutkitaan, koetaan, tehdään.	Sisältö <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas saa elokuvakokemuksen: elokuvan katsominen ja/tai työpajat. - Oppilas voi tehdä lyhytelokuvia. - Opetuksessa hyödynnetään valtakunnallisen elokuvakasvatuksellisen teemaviikon sisältöjä eri oppiaineissa ja oppisisällöissä.
---	--

TOIMINNALLINEN KIRJASTOVIERAILU: TIEDONHAKU HALTUUN!

Tavoite: <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas saa tukea koulutyöhönsä ja hänen tiedonhaku- ja kirjastonkäyttötaitonsa syvenevät myös myöhempiä opintoja silmälläpitäen.	Sisältö <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas kertaa aineiston löytämisen perusasioita ja tutustuu PIKI-verkkokirjastoon ja tiedonhakuun kirjastoluokituksen ja asiansanojen avulla. Tiedonhakuharjoitukset voivat olla osa jo tunneilla aloitettavaa laajempaa tehtävää, esimerkiksi osana monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja ilmiöpohjaista oppimista.
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Oppilas syventää kirjastonkäytön osaamistaan toiminnallisten tehtävien avulla. Oppilas voi hyödyntää tehtävien teossa mobiililaitteita ja sopivia sovelluksia.
--	--

8. VUOSILUOKKA: MUSIIKKI

<p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu konserttimusiikkiin. - Oppilas ymmärtää eri musiikki-genrejen musiikkikokoonpanojen tehtävät ja työnjaon. 	<p>Sisältö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilaalla on mahdollisuus osallistua konserttavierailuun tai ooppera-kokemukseen. Vaihtoehtoisesti voidaan hyödyntää konserttitallennetta. - Musiikkikokemukseen liittyvät ennako- ja purkutehtävät.
---	---

9. VUOSILUOKKA: KOTIMAINEN KIRJALLISUUS JA DRAAMA

<p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas tutustuu suomalaisen kirjallisuuden merkiteoksiin sekä henkilöihin teosten takana. - Oppilas saa kokemuksia kotimaiseen kirjallisuuteen pohjautuvista draamallisista tuotoksista. 	<p>Sisältö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oppilas osallistuu kirjailijavierailuihin sekä kirjavinkkaukseen esimerkiksi yhteistyössä kaupungin kirjaston kanssa. - Kotimaiseen kirjallisuuteen pohjautuvan näyttämötaiteen tekeminen tulee oppilaalle tutuksi.
--	---

LUKIO

1. VUOSIKURSSI: KUVATAIDE JA TIEDONHAKU

<p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelija suhtautuu avoimella mielellä taidetarjontaan. - Opiskelija osaa tulkita taidetta eri näkökulmista. 	<p>Sisältö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelija tutustuu taidenäyttelyyn ohjatusti. - Opiskelija tutustuu kirjaston toimintaan ja kirjallisuuteen.
--	---

<ul style="list-style-type: none"> - Opiskelija osaa muodostaa henkilökohtaisia näkemyksiä taideteoksista. - Opiskelija osaa käyttää kirjastopalveluita ja kirjallisuutta monipuolisesti. 	
---	--

2. VUOSIKURSSI: NÄYTTÄMÖTAIDE

<p>Tavoite:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelija on kiinnostunut ajankohtaisista kulttuuritapahtumista. - Opiskelija osallistuu paikalliseen kulttuuritapahtumaan. - Opiskelija ymmärtää kulttuurin moniulotteisuuden. - Opiskelija ymmärtää oman luovuutensa mahdollisuudet kulttuuritoiminnassa. - Opiskelija ymmärtää vastuunsa kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa. - Opiskelija haluaa säilyttää ja kehittää kulttuuriperintöä. 	<p>Sisältö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Opiskelija käy katsomassa esimerkiksi Kangasala-talolla näyttämötaiteen esityksen. Esitys voi olla esimerkiksi teatteri, musiikkiesitys, konsertti, tanssiesitys, performanssi, luontokuvaesitys tai monitaiteellinen esitys.
--	--

ERITYISRYHMÄT

Järjestetään toimintaa niin, että erityisryhmät voivat olla tarvittaessa omana ryhmänään.

KULTTUURIVASTAAVAT

Kangasalan jokaisessa varhaiskasvatusyksikössä ja koulussa on nimetty kulttuurivastaava. Vastaavan tehtävänä on ylläpitää keskustelua ja motivoida henkilökuntaa kulttuurikasvatuksen toteuttamisessa ja kehittämisessä.

Kulttuurivastaavan tehtävät

1. **Toimii asiantuntijana** ja tätä tuetaan kulttuurivastaavien koulutuksella ja tiedottamisella.
2. **Esittelee vuosisuunnitelman** omassa yksikössään ja **huolehtii sen toteutumisesta, kehittämisestä ja arvioinnista** yhteistyössä yksikön esimiehen kanssa sekä muissa yksiköissä omalla alueellaan, jos on ainoa vastaava.
3. **Huolehtii** omassa yksikössään **kulttuuriin liittyvästä tiedottamisesta** (henkilöstö, huoltajat, yhteistyötahot) ja henkilöstön perehdyttämisestä.
4. Toimii kulttuurikasvatuksen näkökulmasta osana yksikkönsä pedagogista suunnittelua, kehittämistä ja arviointia.
5. On mukana yksikkönsä kestäväen tulevaisuuden edistämisen työssä.

LINKKEJÄ

Kangasalan matkailusivusto:

<http://visitkangasala.fi>

Pirkanmaan kulttuurikasvatusohjelmia:

<http://www.lastenkulttuuri.fi/index.php/fi/kulttuuripolut/pirkanmaa>

Lastenkulttuurikeskusten verkosto Taikalamppu: <http://www.taikalamppu.fi/>

Kulttuuria kouluihin tasavertaisesti Kulttuurivoltti-hankkeessa

<http://www.kotiseutuliiitto.fi/kulttuurivoltti>

Verso-verkko: <http://versoverkko.fi/default.asp?siteid=Suomi&id=Vinkkivasu>

Kulttuurin vuosikello -materiaalipankki:

<http://www.kulttuuriperintokasvatus.fi>

Pirkanmaan lasten kulttuuripankki:

<http://www.lakupankki.fi>

LÄHTEET

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallituksen Määräykset ja ohjeet 2014:94

Kangasalan kunnan kulttuuriohjelma 2009-2013 "Innostuksessa on taikaa"

Kangasalan kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013-2016

Kangasalan kunnan onnistumissuunnitelma - kuntastrategia 2020

Kangasalan kunnan varhaiskasvatuksen ja opetuksen kehittämissuunnitelma 2014-2020

Kangasalan kunnan varhaiskasvatussuunnitelma

Kulttuurin käsikirja opettajille, Helsingin kaupunki

<http://www.hel.fi/static/kulke/KulttuurinKasikirjaOpettajille.pdf>

Opetus- ja kulttuuriministeriön ehdotus lastenkulttuuripoliittiseksi ohjelmaksi 2014-2018

- Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:6

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr6.pdf?lang=fi>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, Opetushallituksen Määräykset ja ohjeet 2014: 96

